

Schumpeter – Om skapande förstörelse och entreprenörskap. I urval av Richard Swedberg

Ratio, Stockholm 1994, 236 s.

Joseph A Schumpeter var mästare i pregnanta formuleringar. Med "Add successively as many mail coaches as you please, you will never get a railway thereby" formulerade han den revolutionära innovationens betydelse.

Den svenske sociologen Richard Swedberg har i inledningen till boken *Schumpeter – Om skapande förstörelse och entreprenörskap* valt att låta Schumpeter förklara meningen med livet: "Jag har haft tre ambitioner i mitt liv: att bli världens bästa ekonom, världens bästa älskare och världens bästa ryttare. Tyvärr har jag bara lyckats uppnå två av dessa mål".

När jag fick Swedbergs svenska bok om Schumpeter i handen så trodde jag att jag redan hade läst den. Det blå omslaget med foto av Schumpeter påminde starkt om en mycket uppskattad bok som Swedberg gav ut på Princeton University Press (Swedberg [1991]). Men det handlar faktiskt om två olika böcker och båda två är mycket läsvärda. Det som förenar dem är en lång artikel om skattestatens kris och att Swedberg svarat för urval och skrivit inledning med uppgifter om Schumpeters livsöde.

Schumpeters inställning till nazismen ger Swedberg vissa problem. Schumpeter var inte bara framgångsrik, han upplevde också misslyckanden, särskilt under senare delen av sitt liv. Året efter första världskrigets slut avskedades han efter ett halvår som finansminister från den österrikiska regeringen. En karriär som finansman i början av 1920-talet slutade med stora skulder. På 1930-talet fick han svåra psykiska problem och i början av andra världskriget misstänktes han av FBI och av vänner och kolleger i USA för att vara pro-nazistisk. Jag får intryck av att Swedberg för en svensk läsekrets vill ärerädda

Schumpeter genom att bagatellisera dennes svaghet för den extrema högern. I den amerikanska boken framgår det relativt klart att Schumpeter under en period var positiv både till fascismen och nazismen men i den svenska boken skriver Swedberg att Schumpeter "inte hade någon sympati för nazismen".

En potentiellt sett intressantare fråga som Swedberg gärna får återkomma till är Schumpeters sjukligt passionerade Roosevelthat. Här handlar det faktiskt om obegripligt starka känslor i förhållande till vad som sägs orsaka dem. Swedberg menar att Schumpeters hat berodde på att han var rädd för att Roosevelt ville dra in USA i andra världskriget och att han starkt ogillade att Roosevelt ville mildra depressionens verkningar. Argumentet mot det senare var att det vore fel att störa konjunkturcykelns förlopp. Men Schumpeter var inte en konsekvent motståndare till konjunkturpolitik. Efter kriget stödde han ett förslag om full sysselsättning med följande motivering: "But all that really matters is that the bill, if passed, would create machinery for coordinating and rationalizing the unwieldy mass of private and public decisions that produce subsequent business situations, and for prompt preventive and remedial action" (se Stolper [1991]). Frågan är om inte den viktigaste anledningen till Schumpeters Roosevelthat berodde på att *The New Deal* för många var inkarnationen av den ekonomiska politik som förknippades med Schumpeters viktigaste vetenskapliga konkurrent – Keynes.

Som vetenskapsman hade Schumpeter stora ambitioner och höga krav på sig själv. Han var också en sammansatt personlighet som ibland tillät sig att vara motsägelsefull. Swedberg [1991] skriver

att Schumpeter under sin tid som finansminister 1919 anklagades för att ha tre själar – en konservativ, en liberal och en till vänster. Vetenskapsmannen och den motsägelsefulla privatpersonen med tvivelaktiga åsikter framträder i *Schumpeter – Om skapande förstörelse och entreprenörskap*. Swedberg har i denna bok valt att kontrastera texter av ekonomen Schumpeter mot texter av den politiske tänkaren Schumpeter. Texturvalet består av några kapitel från Schumpeters två mest lästa arbeten *The Theory of Economic Development* och *Capitalism, Socialism and Democracy* och ett antal fristående artiklar av Schumpeter som ger bredd och djup. Texterna är ordnade så att den första delen av boken redovisar huvud dragen i Schumpeters ekonomiska teori, i den andra delen följer texter om historia, juridik, statsvetenskap, sociologi och vetenskapsteori.

Redigeringen är lyckad – kontrasten mellan de två delarna i boken visar med dialektisk tydlighet att Schumpeter är en lysande ekonom och ekonom-historiker men medioker som statsvetare, historiker och sociolog. Det beror bl a på att Schumpeters empiriska bevisföring nästan genomgående är anekdotisk. Den fungerar för den spränglärd ekonomen men är föga övertygande när samme ekonom uppträder som allmän samhällsvetare och historiker. Schumpeter använder tex Napoleons återupprättande av den katolska kyrkan i Frankrike 1801–02 för att visa att icke demokratiska regeringar ofta bättre än demokratiska regeringar kan tjäna folkviljan. Napoleonkrigen, vilka var priset för den blivande kejsarens tjänande av folkviljan, betecknas av Schumpeter som Napoleons dynastiska intressen och utrikespolitik.

Swedberg verkar inte vilja acceptera att Schumpeter som politisk tänkare är vida underlägsen ekonomen Schumpeter. Han framhåller Schumpeters insatser som statsvetare på bekostnad av de ekonomiska texterna och skriver att han önskar

att "Schumpeters tankar fick ett större utrymme i den allmänna debatten i Sverige" utan att precisera vilka delar av dennes tankevärld han åsyftar. Här hade onekligen en precisering varit värdefull.

Jag önskar att fler svenska ekonomer och andra samhällsvetare använder Schumpeters dynamiska ekonomiska teori som fortfarande är oöverträffad inom området. Men varför måste vi hålla tillbaka Schumpeters smutsiga badvatten med dess grumliga föreställningar om diktatorer som genomför folkviljan eller hans förslag om en korporativ statsbildning för att garantera kapitalismens framtid?

Docent STAFFAN HULTÉN
Sektionen för marknadsföring,
distributionsekonomi
och industriell dynamik
Handelshögskolan i Stockholm

Referenser

- Stolper, W F, [1991], "The Theoretical Bases of Economic Policy: The Schumpeterian Perspective", *Journal of Evolutionary Economics*, vol 1, s 189–205.
- Swedberg, R (red), [1991], *The Economics of Sociology and Capitalism, J A Schumpeter*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.